

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กาฬสินธุ์ เขต 3

Relationship between Team Work and Academic
Administration of School in the Office of Kalasin Educational
Service Area 3.

ลัดดาวรรณ ศรีหาบุตร¹

พชรวิทย์ จันทร์ศิริ²

สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาระดับการทำงานเป็นทีม 2) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูผู้สอน 328 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีการทำงานเป็นทีมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การทำงานเป็นทีมมีระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม

¹ มหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านความไว้วางใจ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสารแบบเปิด

2. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการมีระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. การทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 และเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

คำสำคัญ : การทำงานเป็นทีม, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to Study the levels of team work, academic administration and Relationships of team work and academic Administration of School in the Office of Kalasin Educational Service Area 3. The samples of this study 328 teachers in the Office of Kalasin Educational Service Area 3. There were selected by Stratified Random Sampling. The instrument for data collection was Structure the 5 rating scales questionnaires. The statistic used for data analysis was percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient.

The result of this research found as the followings;

1. School in the Office of Kalasin Educational Service Area 3. The level of teamwork the overall was a high level. When each it was found that team work was at a high level for all aspects ranking respectively from the highest to the lowest as follows : Participation, Respect, Relationship, Having the same goals, Trust, Human relations and Open communication.

2. School in the Office of Kalasin Educational Service Area 3. The level of academic administration the overall was a high level. When each it was

found that academic administration for all aspects ranking respectively from the highest to the lowest as follows : Learning process development, Monitoring within education, Course development and Quality Assurance in Education.

3. The team work related to the academic administration of School in the Office of Kalasin Educational Service Area 3. At the significant level of .01 and .05 with medium Positive relation.

Keywords : Team Work, Academic Administration of School

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าของประเทศในปัจจุบันนี้ดำเนินไปอย่างรวดเร็วตามยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ความเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา ดังนั้นมนุษย์ต้องรู้จักพัฒนาและปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่เจริญก้าวหน้าเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประชากรในประเทศให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เหมาะสม และเจริญก้าวหน้า อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยตรง สำหรับประเทศไทยเององค์กรหรือสถาบันทางการศึกษาต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องตื่นตัวเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อที่จะสามารถนำพาองค์กรของตนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ (สุกานดา ตปนียางกูร. 2542 : 1) ในบรรดากิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องจัดให้มีขึ้นในองค์กร เพื่อช่วยให้งานดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ และผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์องค์กรคงไม่พ้นไปจากเรื่องการบริหารงาน ซึ่งจากผลการบริหารงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถ้าจะดูความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารงานอาจดูได้จากสภาพการทำงานของบุคลากร เพราะการบริหารงานบุคคลคือปัจจัยสำคัญยิ่งที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานโดยตรง (สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 6) ดังนั้นในการบริหารงานหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของราชการหรือเอกชน จุดประสงค์หลักก็คือ การที่ผู้บริหารหน่วยงานนั้นสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลการบริหารองค์กรให้ไปสู่ผลสำเร็จได้อยู่ที่ผู้บริหารมีความสามารถใช้ศิลปะในการบริหารชักชวนให้ผู้ร่วมงานหรือสมาชิกขององค์กรนำความสามารถออกมาใช้อย่างเต็มที่และเป็นระบบ นั้นแสดงว่าผู้บริหารรู้จักและเข้าใจนำแนวคิดในการพัฒนาเทคนิคการสร้างทีมงานมาใช้ในหน่วยงานของตน (จารุมล พันภัยพาล. 2542 : 1)

ในปัจจุบันลักษณะของงานมีความซับซ้อนมากขึ้นภายใต้สภาวะการณ์ของการแข่งขัน ที่มีแนวโน้มจะมีความเข้มข้นและรุนแรงยิ่งขึ้น การทำงานโดยบุคคลเพียงคนเดียวจึงยากที่จะปฏิบัติให้สำเร็จได้ เนื่องจากคน ๆ เดียวย่อมมีความสามารถที่จำกัด จึงจำเป็นต้องหาผู้ช่วยมาช่วยกันเพื่อให้ได้ความรู้ความสามารถของแต่ละคนมาช่วยทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานเองและองค์กร (พิทักษ์ กานตัมพร. 2549 : 18) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) จึงมีความจำเป็นมากสำหรับองค์กรทุกองค์กร หากองค์กรใดแบ่งแยกการทำงานโดยอิสระไม่สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือไม่ผนึกพลังกันทำงานเป็นทีมย่อมส่งผลให้มีประสิทธิผลของงานในองค์กรตกต่ำลง (Cotton, J. L. 1993 : 46) นอกจากนี้ยังส่งผลไปถึงบรรยากาศของการทำงานร่วมกันด้วย ฉะนั้นการทำงานแบบเก่งแต่ผู้เดียวนั้นหมดยุคสมัยแล้ว เพราะการทำงานเป็นทีมมักจะทำออกมาได้ดีกว่าการทำงานคนเดียวเมื่อทีมทำงานได้ดี ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะมีประสิทธิผลสูงเป็นอย่างมาก พลังในการทำงานร่วมกันซึ่งเกิดจากการเอาทักษะที่มีความแตกต่างกันและหลากหลายประสบการณ์ และแรงจูงใจของสมาชิกในทีม ทำให้ทีมสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันได้ (Stott & Walker. 1995 : 82-84) รวมทั้งทีมที่มีประสิทธิภาพจะสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้น ดำเนินการได้รวดเร็วยิ่งขึ้นและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์มากขึ้นกว่ากลุ่มคนที่มีความสามารถสูงแต่ต่างคนต่างทำงาน (ไพโรจน์ บาลัน. 2551 : 18) ทั้งนี้การทำงานเป็นทีมจะเกิดประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องประกอบด้วย 6 ด้านด้วยกันคือ ด้านความไว้วางใจ ด้านการสื่อสารแบบเปิด ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วม (อำนวย มีสมทรัพย์. 2553 : 26-28)

ในด้านการศึกษา สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาให้กับประชาชนโดยตรง จะต้องมีการพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมต่อบริบทในสังคม เป็นเหตุให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้น และในมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นภาระงานสำคัญที่สุดในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดของสถานศึกษา และเป็นงานที่สร้างทักษะให้เด็กได้ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษา. 2551 : 15) การบริหารงานต่าง ๆ เหล่านี้นับว่ามีความยุ่งยากและซับซ้อน ดังนั้น

รูปแบบการทำงานเป็นทีม (Teamwork) จึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่ควรนำมาปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนให้มีศักยภาพสามารถช่วยตนเองให้เจริญก้าวหน้าท่ามกลางข้อจำกัดต่าง ๆ ได้ จึงจำเป็นต้องระดมสรรพกำลัง และอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันในลักษณะการทำงานเป็นทีม เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนกฎระเบียบที่มีการปรับปรุงตลอดเวลา มีผลทำให้โรงเรียนต้องอาศัยสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญของบุคลากรต่าง ๆ มาช่วยกันทำงานจึงจะประสบความสำเร็จ เพราะการบริหารงานในโรงเรียนเป็นงานที่ไม่สามารถทำสำเร็จได้เพียงคนเดียวได้ จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญจากทุก ๆ คนในทีมงาน ตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อแสวงหาแนวทาง วิธีการ และเป้าหมายใหม่ ๆ ความสามัคคีของคนในทีมงาน เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะพบว่า การสร้างทีมงานช่วยให้สถานศึกษาสามารถรวมพลังในการปฏิบัติงาน ทำให้งานประสบผลสำเร็จได้ไม่ยาก เมื่อผลการปฏิบัติงานดีขึ้นทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ส่งผลให้สถานศึกษามีชื่อเสียงและมีคุณภาพ ผลประโยชน์จึงตกอยู่กับทั้งสถานศึกษาและบุคลากรของทีมงาน (สุนันทา เลานันท์. 2549 : 64)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้ดำเนินการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีโรงเรียนในความรับผิดชอบ 198 แห่ง บุคลากรทั้งสิ้น 2,297 คน มีการกำหนดขอบข่ายงานในการบริหารสถานศึกษาออกเป็นหลายกลุ่มงาน แบ่งงานของแต่ละกลุ่มงานหลักออกเป็นงานย่อย ๆ อีกหลายงาน โดยแต่ละงานย่อยจะมีการแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มตามโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา และที่ผ่านมามีเกิดปัญหาด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่พบคือ การพัฒนาบุคลากรยังไม่ตรงกับความต้องการในการพัฒนาของหน่วยงานและผู้รับการพัฒนา การให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่สัมพันธ์กับคุณภาพของนักเรียน โรงเรียนบางแห่งไม่ครบตามที่คณะกรรมการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด ขาดครูที่มีวุฒิตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูมีภาระงานนอกเหนือจากงานสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. 2554 : 6) ซึ่งปัญหาทั้งหมดเหล่านี้ล้วนเกิดจากบุคลากรของหน่วยงานเป็นส่วนใหญ่ การผสมผสานความร่วมมือร่วมใจกัน โดยพยายามทำงานร่วมกันเป็นทีมงานเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อนำผล

การศึกษามาใช้เป็นข้อสนเทศของหน่วยงานสำหรับนำไปพิจารณาปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพต่อองค์กรต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

สมมติฐานของการวิจัย

การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

วิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 198 แห่ง จำนวน 1,901 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง
ครูผู้สอนได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607-610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 328 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ การทำงานเป็นทีม 6 ด้าน ได้แก่
 - 3.1.1 ด้านความไว้วางใจ
 - 3.1.2 ด้านการสื่อสารแบบเปิด

3.1.3 ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน

3.1.4 ด้านการยอมรับนับถือ

3.1.5 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์

3.1.6 ด้านการมีส่วนร่วม

3.2 ตัวแปรตาม คือ องค์ประกอบหลักในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา
จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การนิเทศภายใน
4. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ
ตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 60 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 40 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. จัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ที่เป็นส่วนกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 และสรุป
ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา เพื่อการคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาระดับการทำงานเป็นทีม และระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 สามารถสรุปได้ดังนี้
ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การทำงานเป็นทีมมีระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านที่มีระดับการทำงานเป็นทีมเป็นอันดับหนึ่ง คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านความไว้วางใจ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการสื่อสารแบบเปิด

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการมีระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 สรุปได้ดังนี้

การทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 และเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

อภิปรายผล

1. ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการทำงานเป็นทีม ด้านความไว้วางใจ ด้านการ

สื่อสารแบบเปิด ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการทำงานเป็นทีมทั้ง 6 ด้านที่กำหนดขึ้นนั้น ล้วนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่ได้จากการศึกษากลั่นกรองมาแล้วจากหลายหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับกิจกรรมทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษานั้น ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามสิ่งสำคัญของการทำงานร่วมกันนั้น คือการมีส่วนร่วมในทีมงานต้องมีความไว้วางใจกัน ยอมรับความสามารถของผู้ร่วมทีม เสียสละทุ่มเทพลังความสามารถให้แก่ทีมงานเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายร่วมกัน (ชาอุชัย อาจีนสมาจารย์. 2543 : 12) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับพรรณราย ทรัพย์ะประภา (2548 : 5) ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยปัจจัย 6 ด้านคือ ด้านความไว้วางใจ ด้านการสื่อสารแบบเปิด ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับอำนาจ มีสมทรัพย์ (2553 : 59) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า การทำงานเป็นทีมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจ ด้านการสื่อสาร ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ในภาพรวมมีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความสำคัญของการทำงานเป็นทีมด้านการมีส่วนร่วมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นการทำงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนคิดวางแผน ดำเนินการ ตัดสินใจ แก้ปัญหา ร่วมทำงานมากที่สุดตามแผนงานที่กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพราะจะทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Quinn, et al. 1996 : 11) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสมบุรณ์ คันธโชติ (2543 : 38) ที่กล่าวว่า การนำแนวคิดของคนมากกว่า 1 คนมารวมกันในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานซึ่งจะก่อให้เกิดนวัตกรรม และการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บุคลากรจะเกิดความพึงพอใจในการร่วมแสดงความคิดเห็นมีความรับผิดชอบในงาน และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งเป็นการนำทรัพยากรของกลุ่มมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญาพล แข็งแอ (2552 : 51) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการทำงานเป็นทีม

ของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท อุตสาหกรรมน้ำตาลอีสาน จำกัด พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้สมรรถนะที่พึงประสงค์ (2548 : 91-92) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะที่ทีมงานที่ดีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และยังเป็นคุณลักษณะของทีมงานที่ดี

2. ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการมีระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับจรรยาบรรณ (2548 : 83) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามีการบริหารงาน อยู่ในระดับดีมากส่วนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การแนะแนวการศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล องค์กร ครอบครัว หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับประทวน พรหมจ้อย (2548 : 82-84) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีการปฏิบัติในระดับดี ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การนิเทศการศึกษาการแนะแนวการศึกษาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา สำหรับการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า การทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 และเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอานวย มีสมทรัพย์ (2553 : 59) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจ ด้านการสื่อสาร ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาอยู่ในเชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ ไตรธิเลน (2550 : 228-229) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการทำงานเป็นทีม กับประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สภาพการทำงานเป็นทีมด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ ด้านการสื่อสารแบบเปิด ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของทีม ด้านการสร้างควมไว้วางใจและการยอมรับนับถือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำในทีม มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจจำแนกพยากรณ์ร้อยละ 67.70 จากผลการวิจัยและความสอดคล้องดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการทำงานเป็นทีมที่ดี และมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้การบริหารวิชาการในสถานศึกษาดีและมีประสิทธิภาพเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าระดับการทำงานเป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการใน

สถานศึกษา พบว่า การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น หากส่งเสริมและการทำงานเป็นทีมทั้ง 6 ด้าน มาเป็นส่วนช่วยในการบริหารงานในสถานศึกษา ก็จะทำให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูผู้สอนทำงานด้วยการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนปัญหาในการทำงานอย่างชัดเจน ตรงไปตรงมาโดยสามารถซักถาม ได้ตอบและตรวจสอบข้อสงสัยได้อย่างเปิดเผย เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าในเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

1.3 การวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ทราบถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นและจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ต่อไป

1.4 ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพของโรงเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องให้มากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าในเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 การเลือกองค์ประกอบการทำงานเป็นทีมที่นำมาใช้ในการศึกษา ควรคำนึงถึงความเป็นปัจจุบันทันสมัยกับยุคกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะถ้าองค์ประกอบการทำงานเป็นทีมในอดีตมาใช้ในการศึกษา องค์ประกอบนั้น ๆ อาจไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานในสถานศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัย หรืออาจมีความสัมพันธ์กันน้อย ซึ่งจะส่งผลให้เสียงบประมาณ เสียเวลาในการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยดังกล่าวอาจไม่มีความน่าเชื่อถือได้

2.2 ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบองค์รวม ไม่มีการแยกวิเคราะห์เกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษา และไม่มีการแยกวิเคราะห์เกี่ยวกับที่ตั้งสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ที่มีการแยกวิเคราะห์ทั้งขนาดสถานศึกษา และสถานที่ตั้งของกลุ่มตัวอย่างด้วย เพื่อให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทในสถานศึกษานั้น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จารุมล พันภัยพาล. การสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี :
มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542.
- จิระศักดิ์ อินทร์หอม. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ปทุมธานี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2548.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. ทักษะการบริหารทีมงาน – Team Management Skills.
กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2543.
- ประทวน พรหมจ้อย. การบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.
- ปัญญาพล แข็งแอ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของพนักงาน
ระดับปฏิบัติการ บริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลอีสาน จำกัด. วิทยานิพนธ์ บธ.ม.
สุโขทัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.
- พรรณราย ทวีพะยะประภา. จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและในการทำงาน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- พิทักษ์ กานต้อมพร. การบริหารองค์กร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2549.
- ไพโรจน์ บาลัน. ทักษะการบริหารทีม. กรุงเทพฯ : แอคทีฟพริ้นท์, 2551.
- สมบุรณ์ คันธโชติ. การสร้างทีมงาน. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรผู้บริหาร
สถานศึกษาระดับสูง. กรุงเทพฯ: กองพัฒนาบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543.
- สุกานดา ตปนิยางกูร. วิเคราะห์การใช้ลักษณะภาวะผู้นำ 4 แบบกับการสร้างทีมงานที่มี
ประสิทธิภาพในโรงเรียน. งานวิจัยภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- สุนันทา เลาหนันท์. การสร้างทีมงาน. กรุงเทพฯ : ดี. ดี. บ็อคสโตร์, 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. คู่มือพัฒนาผู้บริหารระดับสูง. กรุงเทพฯ :
สำนักงานฯ, 2541.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. ข้อมูลสารสนเทศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2555.
กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2554.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษา. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหาร
สถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์, 2551.
- อมรทิพย์ ทิพย์ประทุม. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะที่งานที่ดีของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.
- อภิชาติ ไตรธิเลน. สภาพการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2550.
- อำนวย มีสมทรัพย์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงาน
วิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,
2553.
- Cotton, J. L. Employee Involvement. Newbury Park, CA : Sage, 1993.
- Quinn, et al. Becoming a Master Manager : A competency framework. New
York : John Wiley & Sons Inc, 1996.
- Stott, K., & Walker, A. Teams teamwork & teambuilding. Singapore :
Prentice-Hall, 1995.